

UN DECÀLEG PER A LA COL.LABORACIÓ EAP- ESCOLES

L'objectiu d'aquest article és mostrar quina pot ser la tasca conjunta de l'escola i l'assessor psicopedagògic. Des del meu punt de vista, l'objectiu final per l'escola i per l'assessor és el mateix: **millorar la resposta educativa que es dona als alumnes**. Aquesta finalitat comuna unifica els propòsits i pot fer entendre l'escola i l'assessor no en la seva individualitat sinó com un conjunt.

Per a millorar la resposta educativa l'escola ha de fer un procés constant d'anàlisi de la pràctica, fer propostes per a canviar allò que no respon adequadament a les seves intencions educatives i retornar a l'anàlisi. És, doncs, un procés d'innovació o de renovació constant. S'ha d'entendre aquesta renovació com un procés de reflexió, revisió i adequació de les concepcions i pràctiques escolars relacionades amb l'actualització dels coneixements sobre el fet d'ensenyar i d'aprendre els continguts escolars i les transformacions i demandes socials que es relacionen amb l'escola. Tenir en compte les demandes socials no vol dir pas adaptar-se a qualsevol realitat i/o sistema de valors. Un procés d'innovació desenvolupat des de la nostra visió professional i el nostre compromís social de pensar en un tipus de ciutadà que ha d'actuar en una societat de futur més justa, participativa i solidària.

Aquest procés de renovació constant és difícil, però, a l'ensem, engrescador per a tots aquells que tenen ganes de treballar per un ensenyament de qualitat.

Els EAPS, poden i han de col.laborar en aquesta tasca de renovació constant. El marc d'aquesta col.laboració ha de ser ampli. Ha de ser entesa com un projecte creat per donar resposta a unes finalitats iguals. En aquest sentit l'EAP pot intervenir en qualsevol àmbit, sempre i quan sigui acordat d'una manera conjunta. Cal que es trenqui l'estereotip de que l'EAP només està a l'escola per ajudar a millorar la resposta educativa que es dona als alumnes amb n.e.e. L'equip d'assessorament psicopedagògic pot ajudar d'una manera útil en **tots** els processos que l'escola porti endavant per a millorar la resposta educativa de **tots** els alumnes de l'escola. El que l'escola i l'EAP han de decidir és en quins àmbits i en quins moments pot ser més oportuna i útil la seva col.laboració.

Actualment, amb el repte d'elaborar els projectes curriculars de centre, és un moment bo per definir millor com ha de ser aquest tipus d'intervenció de l'assessor. En aquest sentit he elaborat un "decàleg" d'alguns temes o àmbits cabdals per a mi en el moment de decidir i portar a terme d'una manera més o menys satisfactòria aquesta col.laboració. No pretenc acotar en aquests deu punts el tipus de col.laboració, ans els contrari, pretenc obrir la discussió per aportar-ne de nous o per modificar-los.

Aquests deu punts són:

1. La finalitat és la mateixa. La tasca és diferent.
2. La pròpia història té un valor de coneixement. Hem d'aprendre i treballar des de la nostra identitat com a professionals de l'ensenyament per anar cap a la creació de noves realitats i identitats.
3. La relació ha de ser viscuda com útil per ambdues parts.
4. La diversitat de maneres de pensar, actuar o sentir del professorat del centre i del propi assessor, com un element enriquidor del treball en comú.
5. Concretar i clarificar la feina de l'assessor.
6. La relació entre la teoria i la pràctica. Paper de l'assessor.
7. El currículum escolar i el seu desplegament com una eina conjunta de treball de l'escola i de l'assessor.
8. La recerca d'instruments i recursos facilita el treball conjunt.
9. L'escola ha de prendre l'iniciativa en la coordinació de serveis o recursos que se li ofereixen.
10. Regular i revisar la tasca conjunta per modificar d'una manera flexible els acords presos.

1. La finalitat és la mateixa. La tasca és diferent.

L'assessor té la mateixa finalitat de l'escola, però, com és obvi, la seva feina i el seu rol és diferent al del mestre.

El psicòleg, quan va començar a treballar a les escoles, feia un treball de diagnòstic dels alumnes amb dificultats, i donava al mestre unes pautes o un programa de treball per tal de que l'alumne millorés en aquells aspectes que es veien més deficitaris. El psicòleg, doncs, feia un treball d'anàlisi de l'alumne i després preparava un programa o unes activitats que li semblaven adients per aquell alumne. El mestre atorgava l'anàlisi i les possibles solucions de les dificultats de l'alumne al psicòleg, malgrat que després se li feia difícil seguir aquell programa prescrit, en el sí de la classe.

En aquests moments, les escoles i els seus mestres -donat que ens movem en un marc curricular obert i flexible- són protagonistes del disseny curricular que fan pels seus alumnes, per tant, pren un paper més rellevant la seva tasca de valoració i programació del que ensenyen, com ho ensenyen i de quines són les seves finalitats educatives.

Dins d'aquest marc, l'EAP pot col·laborar a analitzar millor quines són les necessitats i quines són les respostes més adequades. És per aquest motiu que l'assessor no pot orientar quina és la tasca a fer amb un alumne o en una classe sense tenir en compte o sense saber en quina situació està i, a l'ensem, l'escola no pot demanar la intervenció de l'EAP, sense que aquest no conegui o intervingui en el funcionament general de l'escola.

Per això és necessari un marc d'intervenció comuna davant de les dificultats que es troba un centre escolar. Si l'assessor coneix o intervé en les decisions que pren el centre (PCC, programacions d'aula, criteris d'avaluació, etc.) serà més fàcil poder treballar conjuntament per donar resposta a les dificultats d'un alumne, d'una classe o d'un cicle. És un treball conjunt on l'EAP i l'escola poden rebre i oferir ajudes mútues, cadascú des de la seva professionalitat.

L'assessor i l'escola poden analitzar conjuntament:

- ✓ els problemes que es plantegen
- ✓ fer hipòtesis de treball conjunt de quines són les possibles solucions
- ✓ decidir quin paper ha de jugar cadascú.
- ✓ decidir el pla d'actuació

2. La pròpia història té un valor de coneixement. Hem d'aprendre i treballar des de la nostra identitat com a professionals de l'ensenyament per anar cap a la creació de noves realitats i identitats.

No podem mai desestimar la història que tenim com a professionals i com a membres d'una escola o d'un Equip Psicopedagògic. Hem d'aprendre dels nostres errors, però també dels nostres encerts. Davant de qualsevol proposta nova, feta per l'Administració o per qualsevol altre estament, no podem deixar la nostra història i començar de nou.

La nostra experiència, els nostres pensaments o els nostres sentiments, formen part de la nostra identitat i no els hem d'oblidar. Cal reflexionar i millorar o innovar, recuperant tot el que té de bo la nostra història. No podem caure en el seguiment de modes pensant que la darrera ens donarà la solució a tots els nostres problemes i dificultats. L'experiència viscuda sempre és plural i diversa i, per tant, rica.

Hem de valorar críticament la pròpia experiència, però superant el sentiment i pensament de que sabem poc i que constantment ens hem de reciclar. La

formació constant no ha de prendre aquest sentit. La formació ha de respectar la pròpia experiència, i ha de respectar els processos personals. El procés de construcció de la pròpia realitat mai és lineal ni igual per a tots.

Per tant hem de treballar sobre les diferents realitats de cada un dels professionals i de cada centre, i treballar cap a la creació de noves realitats i identitats mitjançant un projecte comú que, vist des d'aquest punt de vista, prendrà el sentit veritable de formació.

3. La relació ha de ser viscuda com útil per ambdues parts.

L'escola ha de ser conscient de la utilitat de la intervenció de l'assessor i l'ha de viure com un col.laborador i ensem amb l'assessor ha de veure que la seva tasca no cau en sac buit malgrat no sempre respongui a les seves expectatives o a les finalitats de la seva feina.

L'escola ha de poder atorgar d'alguna manera el rol d'"expert psicopedagògic" a l'assessor. Ha de confiar en la seva capacitat de professional que pot ajudar, mitjançant les seves aportacions, a millorar els problemes a resoldre. Per altra banda, també ha de veure que l'assessor no té una vareta màgica que soluciona qualsevol tema que es presenta. L'assessor pot aportar una altra visió del problema a tractar per trobar la solució conjuntament. Visió que li dóna el fet de no està immers en la situació concreta que es tracta.

Per altra banda, l'assessor ha d'entendre que els mestres que treballen a l'escola són professionals de la seva feina i, per tant, competents en la resolució dels problemes que tenen. Amb el treball comú es pot millorar la resolució d'aquests problemes. Qui sap, però, estar a la classe i treballar amb els alumnes, és el mestre des de la seva professionalitat.

L'escola i l'assessor han de trobar aquell marc comú on l'intervenció de l'assessor pot ser útil. Que li pot donar aquesta utilitat?

- ✓ el coneixement per part de l'escola d'on i quan és necessària la seva intervenció
- ✓ la decisió conjunta dels llocs i moments on intervenir
- ✓ la flexibilitat de l'assessor i de l'escola
- ✓ la clarificació de rols i responsabilitats
- ✓ el coneixement de la pràctica quotidiana del centre

- ✓ les aportacions teòriques de l'assessor
- ✓ la visió del problema des del punt de vista de l'assessor

4. La diversitat de maneres de pensar, actuar o sentir del professorat del centre i del propi assessor, com un element enriquidor del treball en comú.

D'una manera il.lusa, sovint pensem que seria més fàcil treballar conjuntament si tots penséssim o actuéssim dins dels mateixos paràmetres. Hem vist, a través de l'experiència, que això no és possible ni amb els alumnes, ni amb els companys d'escola ni en el propi EAP.

La diversitat és una component inherent a la humanitat i com a tal pot ser enriquidora i útil pel treball en equip. Quan pensem en tractar la diversitat dels alumnes que tenim en una classe, busquem estratègies de treball que afavoreixin l'intercanvi, el treball cooperatiu entre els alumnes i procurem que tothom s'enriqueixi i sigui tolerant i flexible envers els seus companys. Repartim responsabilitats a través dels càrrecs, fem projectes de treball i vetllem perquè tots els alumnes participin i siguin solidaris.

Per què no fem el mateix en la relació amb els companys del claustre, o amb els serveis educatius que té el centre? Els mateixos continguts que treballem amb els alumnes de valors, normes i actituds, per tal de que desenvolupin les capacitats de tolerància, solidaritat, etc., ens poden ser útils per el treball que hem de fer els adults a l'hora de gestionar i tirar endavant el nostre projecte.

També nosaltres podem fer un treball cooperatiu per tal de portar endavant el nostre projecte comú, essent flexibles amb els nostres companys, arribant a consensos que facilitin la feina i utilitzant tot el que sabem per organitzar-nos de la manera que faciliti millor la tasca a fer.

5 . Concretar i clarificar la feina de l'assessor.

La tasca a fer pels mestres és sempre, en principi, més clara que la que han de fer els assessors. El mestre ha d'estar a la classe amb els seus alumnes i procurar que aprenguin tot el que ell o ella pretengui. No és tan simple com sembla, però. El mestre o la mestra ha de pensar com avalua, què programa i com actua, no solament a la seva classe i amb cada alumne amb concret, sinó que ha de treballar amb l'equip de mestres per tal de pensar i tirar endavant les intencions educatives que tenen per aquella escola. Programar, actuar, avaluar.

L'assessor és un servei educatiu i per tant i, en qualitat de "servei", no té una tasca directa amb els alumnes. Què fa doncs un assessor?. Un assessor assessora als mestres, als equips de mestres, a les famílies o als propis alumnes sobre temes que impliquen al procés d'ensenyament-aprenentatge

Un servei, però, no significa "estar al servei de qualsevol cosa". Aquest servei educatiu, format per els equips d'assessorament psicopedagògic, té unes finalitats i uns objectius que venen definits per un marc teòric de referència i per les directrius de l'Administració.

Com s'ha dit el principi, la finalitat de l'escola i d'aquest servei educatiu és la mateixa i aquest és el marc on moure's. Com fer-ho? Cada any, les escoles tenen un pla de treball on s'especifiquen totes les tasques que es faran aquell curs i com es duran a terme. L'EAP també té un pla de treball on s'especifiquen totes les tasques que farà aquell curs en una escola. Aquestes tasques depenen, però, dels seus objectius com a servei educatiu i del marge d'intervenció que li doni l'escola.

Perquè la col.laboració sigui profitosa per ambdues parts, en la negociació del Pla de treball de l'EAP s'haurien de complir diverses condicions:

1. Les tasques de l'EAP han de ser concretes i emmarcades en el pla de treball del centre, per tal de que formin part d'un projecte més ampli.
2. El compromís de portar-les a terme ha de ser real per ambdues parts, tenint molt clar els graus d'implicació de cadascú en cada tasca.
3. L'EAP i l'escola han de ser conscients de les pròpies limitacions de temps i de recursos per tal de que les previsions de treball siguin el màxim d'ajustades a la realitat.
4. Cal analitzar els recursos que es disposen per dur a terme les tasques proposades
4. L'escola i l'EAP han de ser flexibles i tolerants

6. La relació entre la teoria i la pràctica. Paper de l'assessor.

D'una manera més o menys conscient, darrera els arguments i les actuacions com professionals de l'ensenyament, sempre hi ha una base teòrica en la qual ens fonamentem. Aquesta és fruit de les nostres vivències, de la nostra manera

d'entendre i d'afrontar el treball, la nostra ideologia, del nostre sentit comú. Aquest marc de referència l'utilitzem per entendre i explicar el nostre treball, i treure'n conclusions més o menys reflexionades i pertinents. Tanmateix i en alguns moments, ens cauen una mica lluny, o veiem lluny, les teories psicològiques, pedagògiques, socials, que expliquen els processos d'aprenentatge, de relació, etc., dels infants.

D'aquesta manera és difícil arribar a uns acords, ja que no es posen en comú els pensaments, ni tampoc es contrasta la pràctica amb els companys i amb la reflexió teòrica.

Reflexionar sobre la pràctica, implica fer propostes per canviar alguns aspectes . Aquests processos de canvi cal entendre'ls com un procés de reflexió, revisió i adequació de les concepcions i pràctiques escolars per tal de contribuir a la millora de la qualitat de l'ensenyament, en referència als alumnes i al seu procés d'aprenentatge.

Val a dir que els processos de canvi comporten problemes d'inseguretats i d'incertesa que s'han de comprendre i acceptar.

L'assessor psicopedagògic pot ajudar a l'escola a fer aquesta reflexió teòrica, tot ajudant a contrastar la pràctica. L'assessor i els mestres han de tenir present que la reflexió sobre la pràctica té la finalitat de millorar la qualitat pedagògica del centre. L'assessor pot facilitar aquesta tasca col·laborant amb els mestres en fer un treball conjunt de :

- ✓ analitzar les dades del que volem millorar en funció de les dificultats que hem vist
- ✓ identificar on és el problema i perquè es dona: comprensió del problema
- ✓ fer un parèntesi entorn els prejudicis o les idees preconcebudes
- ✓ veure la situació des d'un altre punt de vista
- ✓ fer propostes de canvi: resolució del problema
- ✓ analitzar posteriorment aquestes propostes

Darrera qualsevol innovació hi ha construcció de cultura professional interdisciplinària. En aquesta construcció l'assessor reelabora i ajuda al mestre a fer-ho tot donant-li autonomia, i aquest, per la seva part, aprèn i millora la seva pràctica docent.

7. El currículum escolar i el seu desplegament com una eina conjunta de treball de l'escola i de l'assessor.

En aquests moments de canvi, molts mestres i moltes escoles es troben amb el dilema d'haver d'elaborar els projectes curriculars i, per tant, de llegir-se molts documents i articles que, de vegades, poden ser feixucs o poden posar en contradicció la seva pràctica o el seu pensament. En el moment de començar a elaborar el segon nivell de concreció, alguns mestres veuen una dissociació entre la prescripció curricular i la seva pràctica, i és aleshores quan no troben ni significat ni sentit a la tasca encomanada per l'administració educativa als centres escolars.

L'assessor pot ajudar l'escola a entendre l'elaboració del PCC i, més en concret, el desplegament curricular com a mitjà per fer una línia d'escola. Pot fomentar que el desplegament sigui un lligam entre la pràctica real de l'escola i el 1è nivell de concreció, proposat per l'Administració. Pot potenciar la discussió i la reflexió en l'equip de mestres per tal de **recollir, elaborar i decidir** criteris per arribar a un coneixement compartit.

Cal que l'escola abordi el desplegament curricular, en termes de comprensió del nivell prescrit proposat per l'Administració i la pròpia pràctica del centre. Entendre el nivell prescrit com una proposta fonamentada en unes bases teòriques que en aquests moments poden ser vàlides i que cal desenvolupar tenint en compte la pràctica i la "línia d'escola".

És important no plantejar la tasca com la resolució d'un problema imposat per instàncies alienes a la pròpia escola, sinó plantejar-la com una reflexió i presa de decisions en relació a les intencions educatives del centre, o sia, en les capacitats que pretenem desenvolupar en els nostres alumnes mitjançant l'aprenentatge d'uns continguts.

És quasi imprescindible que tots els professors s'impliquin d'una manera real en aquest procés ja que el desplegament curricular ha de recollir elements de consens de tots els mestres i no pas de la majoria de claustre. Tot i això cal respectar, però, els diferents graus d'implicació dels seus membres.

Per encetar o per continuar el desplegament curricular és bo proposar un treball conjunt de:

- ✓ autoavaluació que haurà de realitzar-se a l'entorn de qüestions concretes que preocupin a l'escola, i que pensem que no estan resoltes.
- ✓ recollida de totes les decisions comunes que ja té el centre i que puguin ser el punt de partida per el desplegament curricular.

- ✓ anàlisi de tots els components del currículum (objectius generals, continguts, objectius terminals) (criteris metodològics i d'avaluació) des d'una doble perspectiva:
 - la prescripció curricular de l'Administració, concretada en el primer nivell de concreció i les orientacions didàctiques de les Àrees.
 - la pròpia pràctica del centre, concretada en el que ja tenim consensuat, el què fem i el que ens sembla que no tenim resolt.

8. La recerca d'instruments i recursos facilita el treball conjunt.

Com ja s'ha dit abans, el fet de tenir organitzada i estructurada la feina de cadascú facilita el treball. De totes maneres, i per tal de poder gestionar i portar endavant una feina comuna són necessaris d'altres recursos o instruments que en aquests moments són a l'abast de l'escola, però que estan infrautilitzats o cal anar a buscar. Hem d'analitzar els recursos a la llum dels objectius que pretenem aconseguir, per tal de guanyar en eficàcia. En aquest sentit l'EAP i l'escola, o l'equip que la gestiona, han de facilitar al claustre les eines necessàries per tal de poder fer la tasca encomanada. Uns quants factors importants en aquest sentit són:

- ✓ Vigilar que les formes d'organització responguin als objectius proposats
- ✓ Potenciar i utilitzar al màxim els recursos personals de la pròpia escola, tenint en compte les competències individuals de cadascú i així afavorir la participació de tothom.
- ✓ Fer intercanvi d'experiències en d'altres escoles, quan es tracta de renovar o canviar algun aspecte de l'escola. Les experiències dels altres ajuden a millorar la nostra.
- ✓ Demanar els recursos formatius necessaris per tirar endavant el projecte de treball
- ✓ Elaborar tots els documents que calgui perquè la informació i la comunicació del que s'està treballant sigui a l'abast de tothom.
- ✓ Recollir tots els documents escrits ja elaborats pel centre que facin referència a qualsevol aspecte tractat i consensuat.
- ✓ Elaborar documents escrits de temes ja tractats, que ajuden a fer línia d'escola i faciliten la incorporació de nous professionals.

En aquest sentit l'EAP pot facilitar el coneixement d'experiències i documents elaborats per d'altres escoles que poden ser d'utilitat per la tasca a fer.

9. L'escola ha de prendre l'iniciativa en la coordinació de serveis o recursos que se li ofereixen.

A l'escola intervenen serveis educatius o recursos de la comunitat i cada vegada més, és necessària la seva coordinació per tal d'evitar el solapament de funcions. Sobre el paper escrit sembla clar quina és la feina de cadascú, però en el moment del treball es provoquen situacions conflictives i de vegades difícils de resoldre.

Cal un esforç de cada servei per tal d'evitar aquest solapament de funcions, però l'escola i el seu equip directiu ha de prendre un paper protagonista en l'organització d'aquests serveis en el seu centre. Hi ha experiències reeixides d'equips directius que organitzen unes trobades periòdiques d'aquests serveis per tal de coordinar el treball a fer. D'aquesta manera, en lloc de restar, l'escola multiplica el resultat del treball de cada servei. Cada servei, però, ha de tenir clares les seves funcions i fer un esforç per tal d'entendre el punt de vista dels altres.

10. Regular i revisar la tasca conjunta per modificar d'una manera flexible els acords presos.

Com ja s'ha dit al principi és important elaborar un pla de treball conjunt consensuat i realista. De totes maneres i durant el curs es poden provocar situacions que obliguin a modificar i o revisar el pla de treball.

S'han de crear espais per veure en quins moments la col.laboració es fa difícil i valorar quins són els errors o les dificultats amb que ens trobem. Les comunicacions entre l'EAP i l'escola han de ser el màxim de fluides i funcionals. Cadascú ha de poder explicitar el seu punt de vista per tal d'arribar a uns acords.

L'EAP ha de saber en quins moments i en quins llocs és necessari retirar el seu ajut, ja que l'escola és prou autònoma per gestionar aquell projecte, sense la intervenció de l'assessor.

També és important que l'escola valori en quins moments i llocs és necessari l'ajut d'un assessor i en quins pot ser una tasca assumida per l'escola. Per això cal trobar espais per valorar els processos que s'estan seguint, veure les

dificultats que sorgeixen i buscar, d'una manera conjunta, la solució més adequada.

BIBLIOGRAFIA

BASSEDAS,E. (1989). "El asesoramiento psicopedagógico: una perspectiva constructivista". *Cuadernos de Pedagogia*, 168, 78-81.

DEL CARMEN,L., ZABALA,A. (1992) "*Guia per a l'elaboració del projecte Curricular de Centre*". Barcelona ICE/GRAÓ.

HERNANDEZ,F. (1992). "la cultura de la reflexión y la planificación del currículum". *Aula de Innovación educativa*,3, 56-59

MAURI,T.(1994) "Las tareas de los grupos de intervención en la elaboración de proyectos curriculares". *Aula de Innovación educativa*, 27, 9-12.

SOLÉ, I. (1994). "El asesoramiento en el proceso de elaboración y revisión de los proyectos curriculares. *Cuadernos de Pedagogia*,208